

NOTA (15/2/2019): we hebben gemerkt dat er veel belangstelling bestaat voor dit artikel over minimumlonen, ook langere tijd na het eerste verschijnen. We zullen daarom blijven nieuwe gegevens rond dit thema toevoegen onderaan het artikel. Laatste toevoeging: 17 december 2020

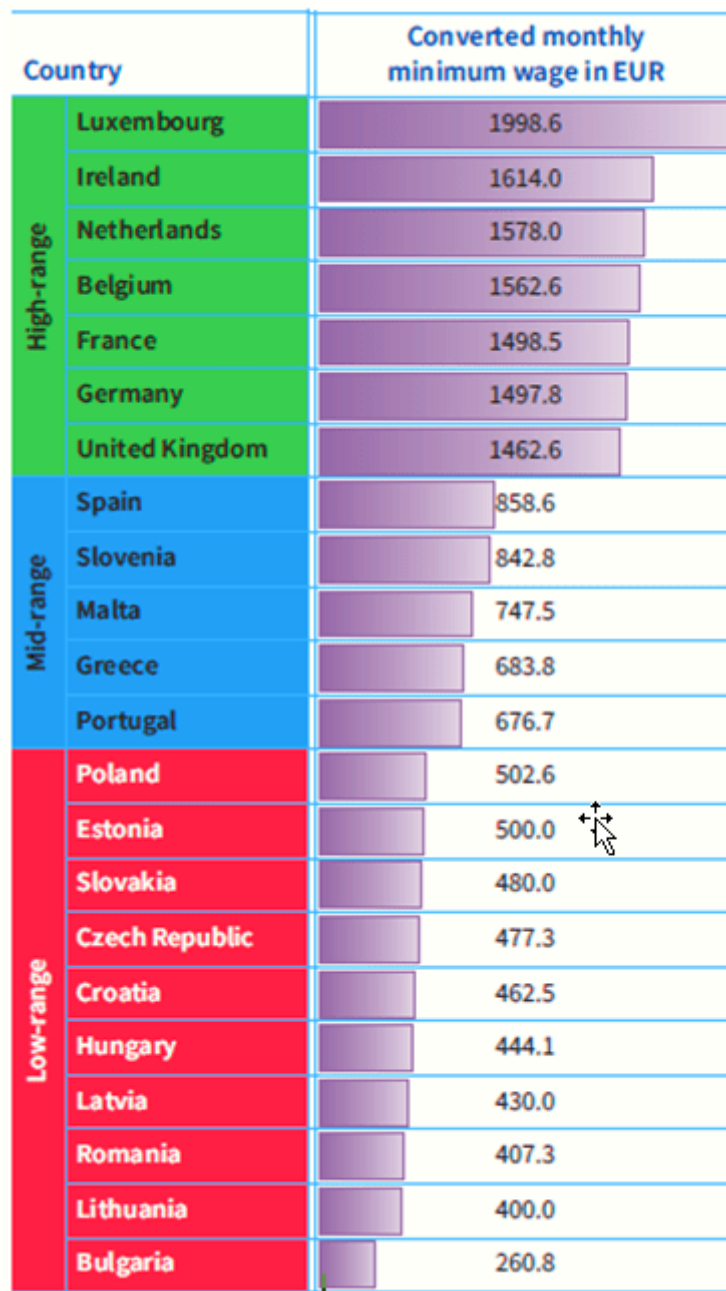
Wie meer wil weten over de minimumlonen in de EU kan zijn licht opsteken in de pas verschenen studie [Statutory minimum wages 2018](#) van Eurofound. [zie onderaan het artikel de nieuwe versie 2019] [Eurofound](#) is een officieel EU-agentschap, dat zich inlaat met de “verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden in de Unie”, en vertegenwoordigers telt van werkgevers, werknemers en Europese Commissie. U zult er dus geen donderpreken opvangen tegen de winsthonger van het patronaat of vergelijkingen tussen minimumlonen van werknemers en maximumbonussen van het bedrijfsmanagement. Maar als enig inzicht in Europese minimumlonen u interesseert kan u dit best erbij nemen en de Eurofoundcijfers bekijken.

Klikken om down te loaden. PDF, 40 blz, 3 MB,

De studie gaat over de 22 lidstaten met een bindend (statutair) minimumloon. Oostenrijk, Denemarken, Finland, Italië en Zweden zijn daar niet bij omdat het minimumloon niet statutair, maar door collectieve arbeidsovereenkomsten wordt vastgelegd; Cyprus van zijn kant past het statutair minimumloon niet in alle sectoren toe.

Minimumlonen worden meestal per maand vastgelegd, maar soms ook als week- of uurloon. Niet alle 22 lidstaten gebruiken de euro, dus er moet soms ook een conversie toegepast worden. Minimumlonen gelden ook voor *voltijdse* betrekkingen, wat niet overal hetzelfde betekent. Waar er een 13e, eventueel 14e maand betaald wordt, wordt deze ingecalculereerd in het jaarloon. Het betreft steeds brutolonen; hoeveel men netto overhoudt hangt af van het belastingstelsel, sociale zekerheidsbijdragen, enz.

Voor de 22 betrokken lidstaten voor de periode 2017-2018 krijgt men de volgende vergelijkende grafiek 1.

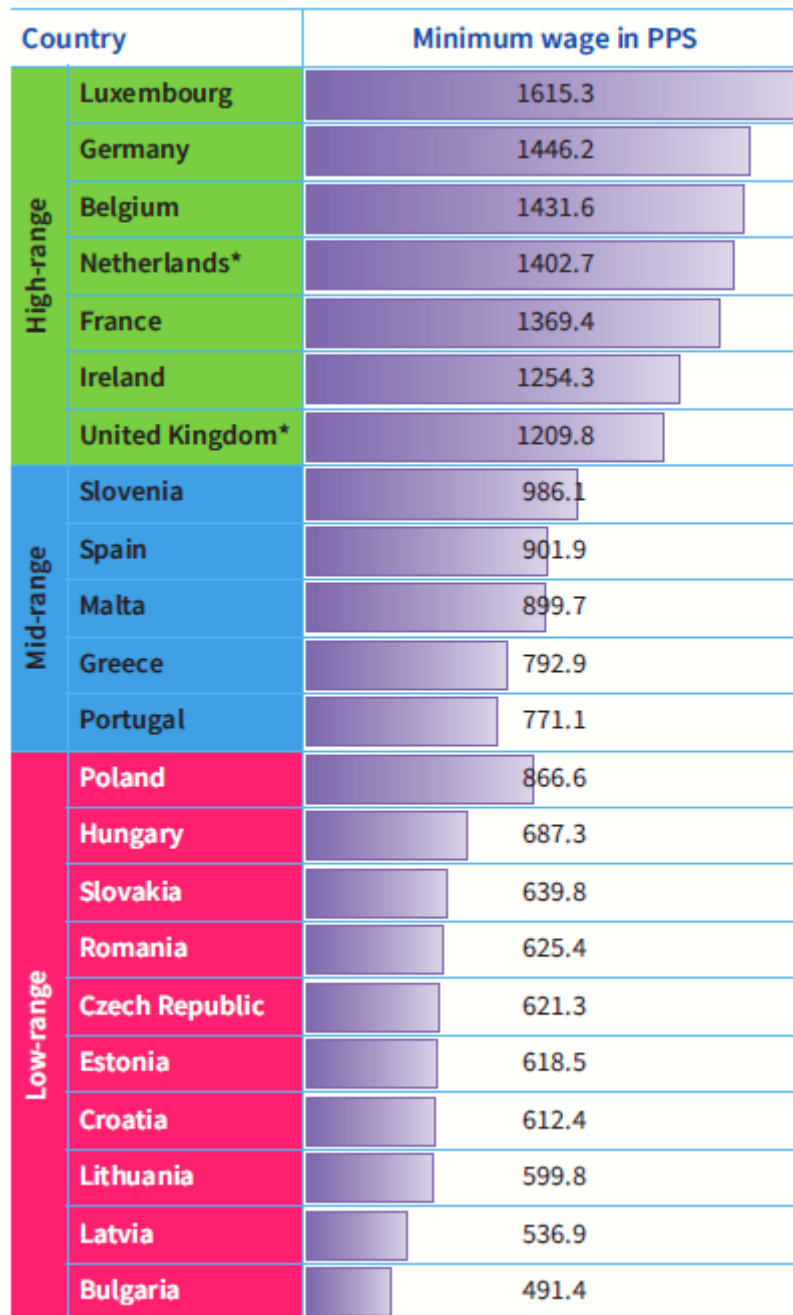

Grafiek 1

Luxemburg leidt de dans met bijna 2000 €, Bulgarije sluit het hek met 260 € (*"The Bulgarian rate is relatively low - even compared to other low-range countries,"* zegt de Eurofound-studie. Relatively low...) Men kan drie 'regimes' onderscheiden: een groep (groen gekleurd in de grafiek) met een minimumloon van minstens 1450 €, een tussengroep (blauw) van 650 à 900 €, en de staartgroep die hoogstens 500 € per maand krijgt voor een full time job. De verhouding van het hoogste (Luxemburg) tot het laagste (Bulgarije) minimumloon bedraagt $1998.6/260.8 = 7,7$; niet zo verwonderlijk dus dat mensen uit Oost-Europa bereid zijn zich door Westerse bedrijven schandelijk te laten uitbuiten, om toch maar wat 'luxe' te kunnen genieten in eigen land.

Men kan opwerpen dat lonen in Oost-Europa laag zijn, maar dat het prijsniveau er ook lager ligt. Een

appartement in Sofia kost een pak minder dan een in Brussel of Parijs. Om hiermee rekening te houden moeten lonen omgerekend worden via de 'koopkrachtenstandaard' (PPS= *purchasing power standards*). Voor de tweede helft van 2017 vindt men dan volgende grafiek 2:

Grafiek 2

De spanning tussen hoogste en laagste minimumloon bedraagt dan 'slechts' 3.29, maar dat is natuurlijk nog zeer aanzienlijk. Even terzijde: het lage prijsniveau in Oost-Europa lokt niet alleen arbeiders uit het Oosten naar het Westen, maar ook kapitalisten uit het Westen naar het Oosten. Delocalisatie van bedrijven is er één aspect van, maar ook het opkopen van bv. vruchtbare landbouwgronden in Roemenië, Bulgarije of Oekraïne voor een fractie van de gangbare prijs ('landgrabbing') door de

Westerse (en ook Chinese) agrobusiness ¹.

Hoe evolueerde het minimumloon in de voorbije jaren? Eurofound geeft enkele opmerkenswaardige cijfers. Men stelt bv. vast dat *in reële termen* (rekening houdend met de inflatie) tussen 1 januari 2010 en 1 januari 2018 het Belgisch minimumloon *daalde* met 1,7%; in Duitsland was dit zelfs 5,1%, en het zal u niet verbazen: in Griekenland daalde in die periode het minimumloon met 22,2%. De Roemeense en Bulgaarse arbeiders daarentegen konden een zekere inhaalbeweging maken, en verbeterden hun reëel minimumloon met resp. 178% en 106%.

Maar ook wie full time werkt ontvangt niet noodzakelijk het minimumloon. Een 15-17 jarige leerjongen in Frankrijk krijgt maar 25% van het minimumloon het eerste jaar, 37% het tweede, 53% het derde jaar. Ook wie meer dan 21 jaar is moet wachten tot zijn derde jaar in de leer om 78% van het minimumloon te krijgen. En in Griekenland krijgt een jongere minder dan 25 jaar slechts 87,2% van het minimumloon. Minder bekend is dat ook Nederlandse werkgevers jongeren voor een habbekrats kunnen inhuren: een 20-jarige krijgt 70% van het minimumloon (80% vanaf 1/7/2019), een 19-jarige 55% (60%). We hebben hier twee jaar geleden al een [artikel](#) aan gewijd.

Hoeveel werknemers slechts het minimumloon krijgen is ook vrij variabel. In België zou dat rond de 3% zijn, in Nederland 6,6%, in Estland 19 à 25%, in Duitsland ca. 5,3% (1,9 miljoen van de 36 miljoen werknemers, maar nog eens 1 miljoen zou om diverse redenen niet het minimumloon uitbetaald krijgen).

Dit overzicht van minimumlonen in Europa is ook nuttig om zich een beeld te vormen van de lonen in het algemeen. In de meeste gevallen bedraagt het minimumloon 40 à 50% van het gemiddeld loon; als men dus de bedragen in Grafiek 1 verdubbelt krijgt men een idee van de gemiddelde loonsverhoudingen. (hm)

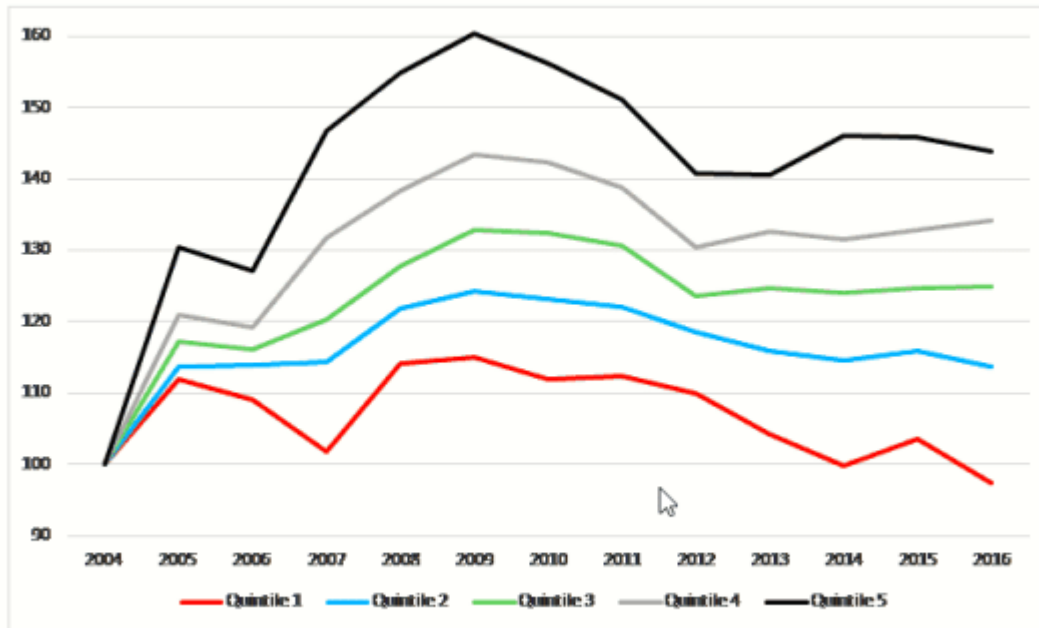
Toegevoegd op 16 juli 2019:

Op Social Europe van 16 juli 2019 verscheen een artikel, [The new Spanish minimum wage](#), over de sinds 1 januari 2019 verhoogde Spaanse minimumlonen. Het verhoogt (voor fulltimewerkers) van 735,90 € per maand naar 900 €; in Spanje worden 14 maanden per jaar uitbetaald. Dit is een verhoging met 22%, “de grootste verhoging in meer dan 40 jaar in Spanje, en de grootste in 2019 in de EU”, aldus auteur Carlos Vacas-Soriano. Die verhoging werd in 2018 door Podemos als eis gesteld om de socialistische regering te steunen.

Een verhoging van de lonen in Spanje is geen luxe! Onderstaande grafiek (uit The new Spanish minimum wage) toont de evolutie van het gemiddeld loon per kwintiel, in de periode 2004-2016; het loon in 2004 wordt op 100 vastgelegd en de curve geeft dus de procentuele verandering weer in de loop van de tijd. Aangezien er sprake is van ‘real wages’ (reële lonen) is er rekening gehouden met de inflatie. Voor het goede begrip een woordje uitleg over ‘kwintiel’. Het eerste of laagste kwintiel (de rode curve in de grafiek) heeft betrekking op de 20% laagste verdieners (kwintiel -> een vijfde -> 20%). Het tweede kwintiel zijn de 20% loontrekkenden die daar boven liggen, enzovoort, tot het vijfde kwintiel bestaande uit de 20% beste verdieners. (Als men indeelt in 10 groepen spreekt men van decielen, bij 100 groepen van centielen.)

Uit de rode curve blijkt dus dat de 20% slechtste verdieners in Spanje *in 2016 gemiddeld minder verdienden dan in 2004 !!* Alle curves vertonen trouwens een daling vanaf het crisisjaar 2008. De tweede laagste groep (blauwe curve) geraakt na 12 jaar ook maar een goede tien % boven het niveau van 2004.

Figure 1: Evolution of average real wages by wage quintiles (index: 2004=100)

Source: EU-SILC

Toegevoegd op 12 december 2019:

In een [bericht](#) meldt het Europees Vakverbond (EVV, ETUC in het Engels) dat de Portugese eerste minister Antonio Costa beloofde de Portugese minimumlonen geleidelijk op te trekken naar 750€ per maand. Dit zou een verhoging met 25% betekenen, die evenwel pas in 2023 zou bereikt worden.

Toegevoegd op 16 juli 2019:

De nieuwe versie van het Eurofound-overzicht van de minimumlonen in Europa, **Minimum wages in 2019 - Annual review**, kan [hier](#) gedownload worden (58 blz, 1 MB, pdf)

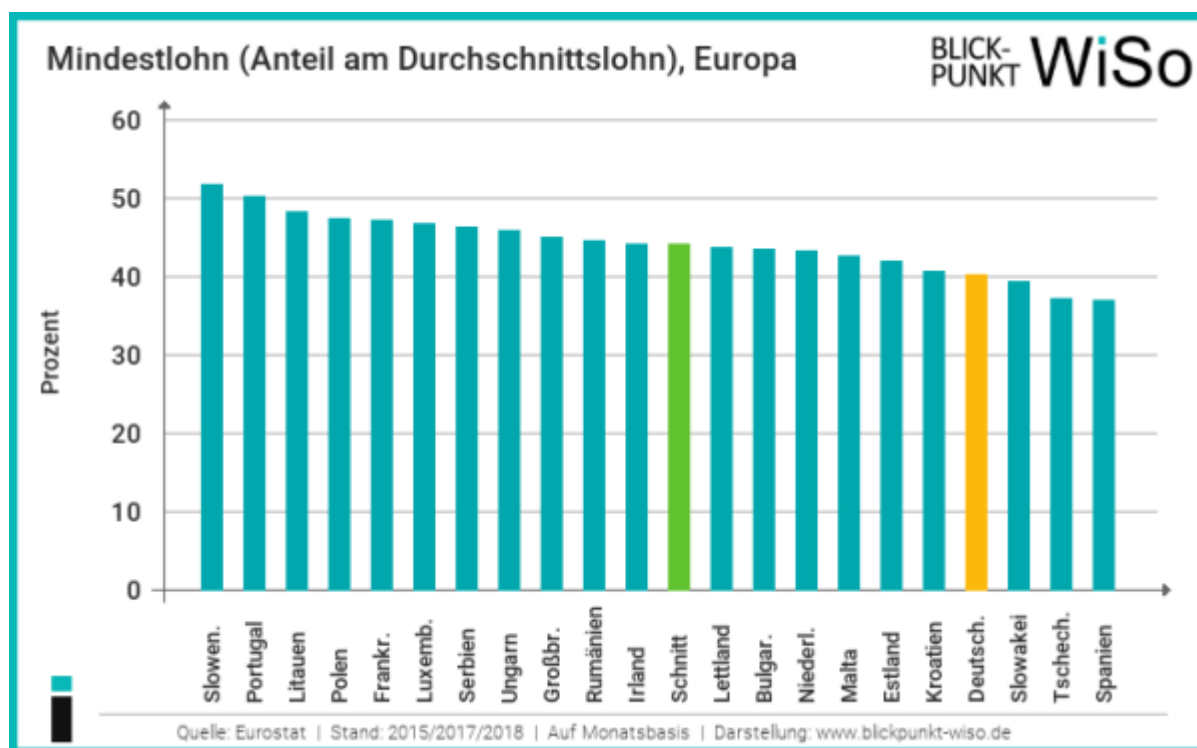
Toegevoegd op 9 mei 2019:

De Hans Böckler Stiftung (studiedienst van de Duitse vakbonden) bracht in maart 2019 een studie uit (in het Engels) over minimumlonen in Europa en ook daarbuiten, het **WSI Minimum Wage Report**

2019. Tal van recente gegevens. U kunt het [hier](#) downloaden (14 blz., PDF, 3,8 MB)

Toegevoegd op 15 februari 2019:

De Duitse site [Blickpunkt-WiSo](#) publiceerde een grafiek van het minimumloon in diverse EU-landen als percentage van het gemiddelde loon. Die vind je hieronder. De groene balk ongeveer in het midden, benoemd 'Schnitt', is het Europees gemiddelde. Let er evenwel op dat de percentages voor elk vernoemd land een percentage van het nationaal gemiddelde betreffen, niet van het Europees gemiddelde.

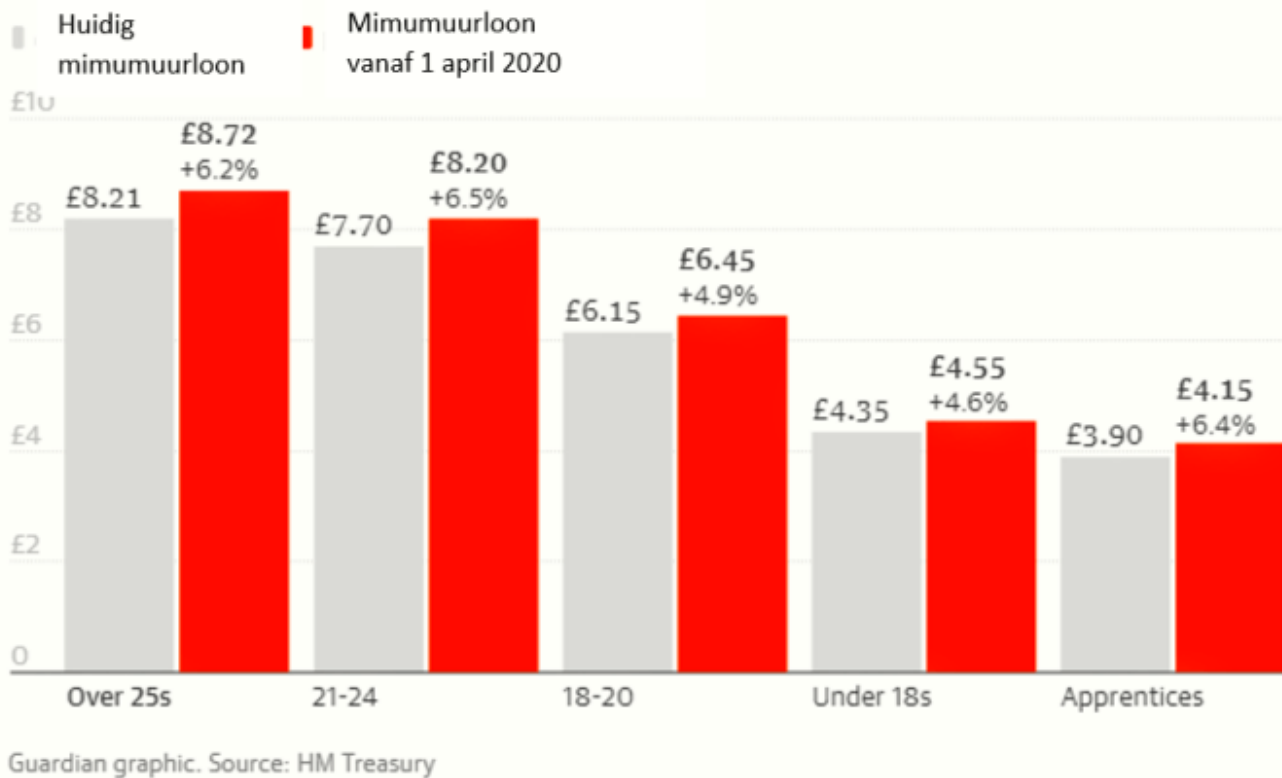
Toegevoegd op 10 december 2018:

Een [bericht van het Europees Vakverbond](#) meldt dat het minimumloon in Estland vanaf 1 januari 2019 verhoogd wordt naar 540 € (momenteel 500 €).

Toegevoegd op 2 januari 2020:

De Britse regering [kondigde aan](#) dat het minimumuurloon vanaf 1 april 2020 zal verhogen van 8.21 £

per uur naar 8.72 £. Dit is een nominale verhoging met 6.2%, die neerkomt op 930 £ per jaar, of omgerekend aan de huidige koers, 1079 €. Dat geldt voor een fulltime baan voor wie minstens 25 jaar is; de lonen voor leerjongens (apprentices) en min-25 jarigen liggen een stuk lager en verhogen met diverse percentages (zie grafiek).

De verhoging zal voelbaar zijn voor 3 miljoen werknemers en boven de inflatie van 1,5% uitkomen. Toch is dit verre van voldoende om de loonstagnatie van het laatste decennium te compenseren; het gemiddeld loonniveau in Groot-Brittannië ligt nog steeds onder dat van voor de financiële crisis. Daarom had Labour een minimumloon van minstens 10 £ per uur op het programma, voor iedere werker vanaf 16 jaar, een bedrag dat zelfs door de [Living Wage Foundation](#), een stichting van een reeks bedrijven, als passend erkend wordt.

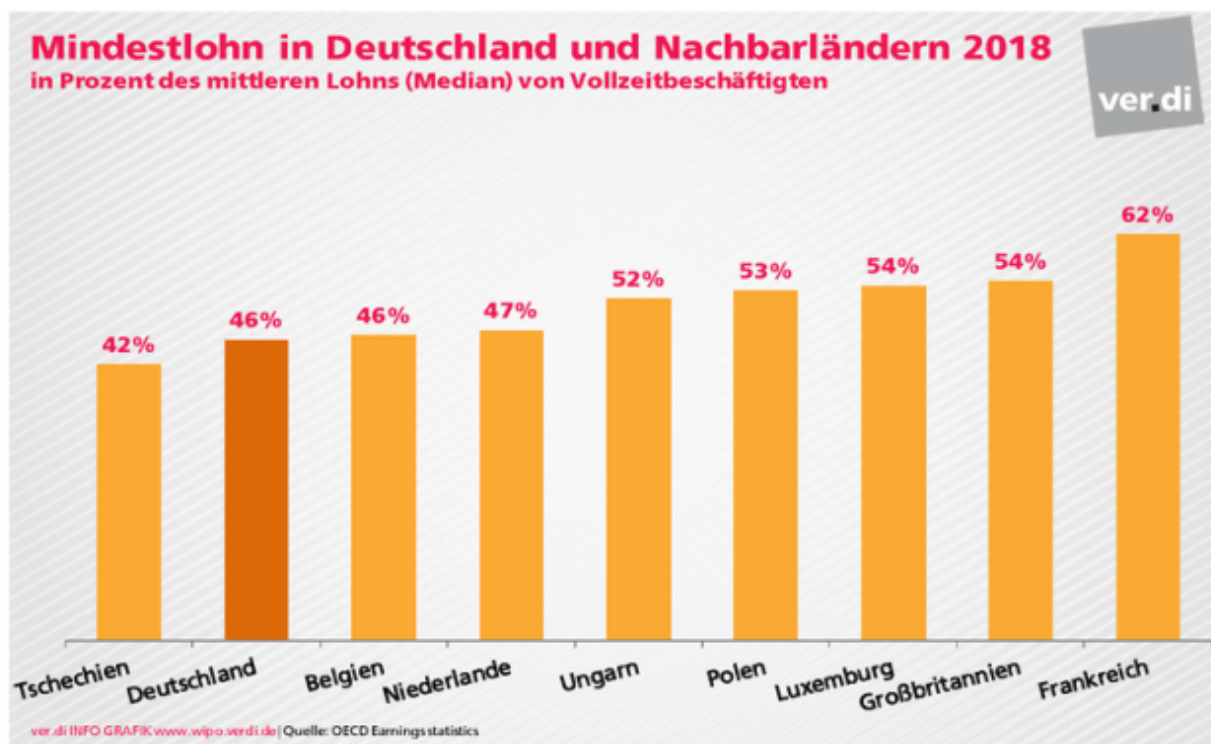
Toegevoegd op 16 januari 2020:

De Europese Commissie wil een voorstel doen rond een minimumloon in Europa, maar daar is verzet tegen door Scandinavische bonden. Die vrezen dat hun eigen sterk ingeburgerd systeem van collectieve onderhandelingen tussen bonden en werkgevers onder druk zou kunnen komen te staan. Zie het bericht [Nordic countries at odds with EU over minimum wage](#) in The Guardian van 12 januari 2020.

Toegevoegd op 17 januari 2020:

Drie interessante artikels, maar wel in het Duits:

- Het *Institut Arbeit und Qualifikation* (IAQ) van de Universiteit Duisburg-Essen brengt in [Ansatzpunkte für eine effektivere Durchsetzung von Mindestlöhnen](#) een uitgebreide studie over de vele inbreuken tegen het wettelijk minimumloon. Er wordt gezocht naar de redenen daarvoor, maar ook naar maatregelen die zulks moeten verhinderen. De focus is op Duitsland (dat pas vanaf 2015 een minimumloon heeft) maar er wordt ook verwezen naar ervaringen in andere landen.
- In [Mindestlohn rauf auf 12 Euro!](#) verdedigt de Duitse vakbondscentrale ver.di (sector van de dienstverlening) de verhoging van het Duitse minimumuurloon - vanaf 1 januari 2020 bedraagt dit 9,35 € - naar 12 €. In een grafiek wordt ook voor diverse landen het minimumloon als percentage van het mediaanloon van een voltijds werkende getoond (Het 'mediaanloon' is het 'middenste' loon: de helft van de werknemers verdient minder, de andere helft meer dan de mediaan. De mediaan is minder gevoelig dan het gemiddelde voor uitschieters.)

- Blickpunkt WiSo ondersteunt in [Perspektivisch zwölf Euro? Der Mindestlohn muss schneller steigen](#) (16 januari 2020) de eis voor 12 € minimumloon, maar wijst erop dat aan het huidige tempo waarmee het Duitse minimumloon verhoogt het nog zéér lang kan duren alvorens de 12 € bereikt wordt. Het artikel gaat ook in op de redenen waarom het zo traag gaat; de werkwijze van de *Mindestlohnkommission* zit daar voor veel tussen. Terloops: deze interessante website heeft ook een rubriek [Schaubilder](#) met grafieken over allerlei

sociaal-economische thema's, met betrekking op Duitsland maar ook vaak vergelijkingen met andere Europese landen.

Toegevoegd op 22 januari 2020:

Hoger minimumloon -> minder zelfmoorden

The [Economist](#) (20 januari) citeert uit een [artikel](#) van het medisch tijdschrift Journal of Epidemiology & Community Health dat een verband ziet tussen het zelfmoordcijfer en het minimumloon in de Verenigde Staten. Zich baserend op gegevens uit de gehele USA over de periode 1990-2015 concluderen de onderzoekers (Emory University, Atlanta) dat een verhoging van het minimumloon met 1\$ het aantal zelfmoorden in die periode met 27.550 zou verminderd hebben; een verhoging met 2\$ zelfs met 57.000. Zelfdoding, "deaths of despair", zorgde in 2017 voor 47.000 doden in de Verenigde Staten. Andere nuttige maatregelen zijn volgens de onderzoekers een strengere wapenwetgeving en meer investeringen in geestelijke gezondheidszorg.

Toegevoegd op 24 januari 2020:

#Samenvoor14 is de benaming voor [een initiatief van de Nederlandse vakbond FNV](#) waarbij samenwerking wordt gezocht met buurtorganisaties, belangenverenigingen en actiegroepen om het wettelijk minimumloon naar 14 euro per uur te brengen. Meer daarover in een artikel van Piet van der Lende op [Grenzeloos](#).

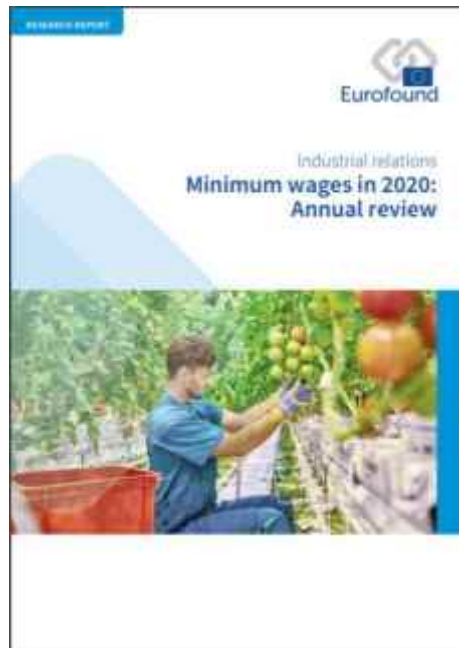
Toegevoegd op 2 maart 2020:

Het bericht [Nieuwe aflevering over minimumlonen](#) van 2 maart 2020 bevat een item over het ver achteropblijven van het minimumloon in de Verenigde Staten in vergelijking met de gemiddelde productiviteit. Voorts diverse aspecten van het in 2015 ingevoerde minimumloon in Duitsland. Hoe konden gewaardeerde economen zich zo sterk vergissen toen ze een enorm banenverlies voorspelden ten gevolge van het invoeren van een minimumloon, terwijl daar in de praktijk helemaal geen sprake van is? Er wordt ook steeds meer op gewezen, in Duitsland en elders, dat een minimumloon als percentage van het mediaanloon niet noodzakelijk een goed idee is. We verwijzen ook naar verschillende standpunten over het initiatief dat de Europese Commissie lanceerde over de invoering van een minimumloon in de EU.

Tenslotte een grafiek en een tabel over de huidige minimumlonen in de EU.

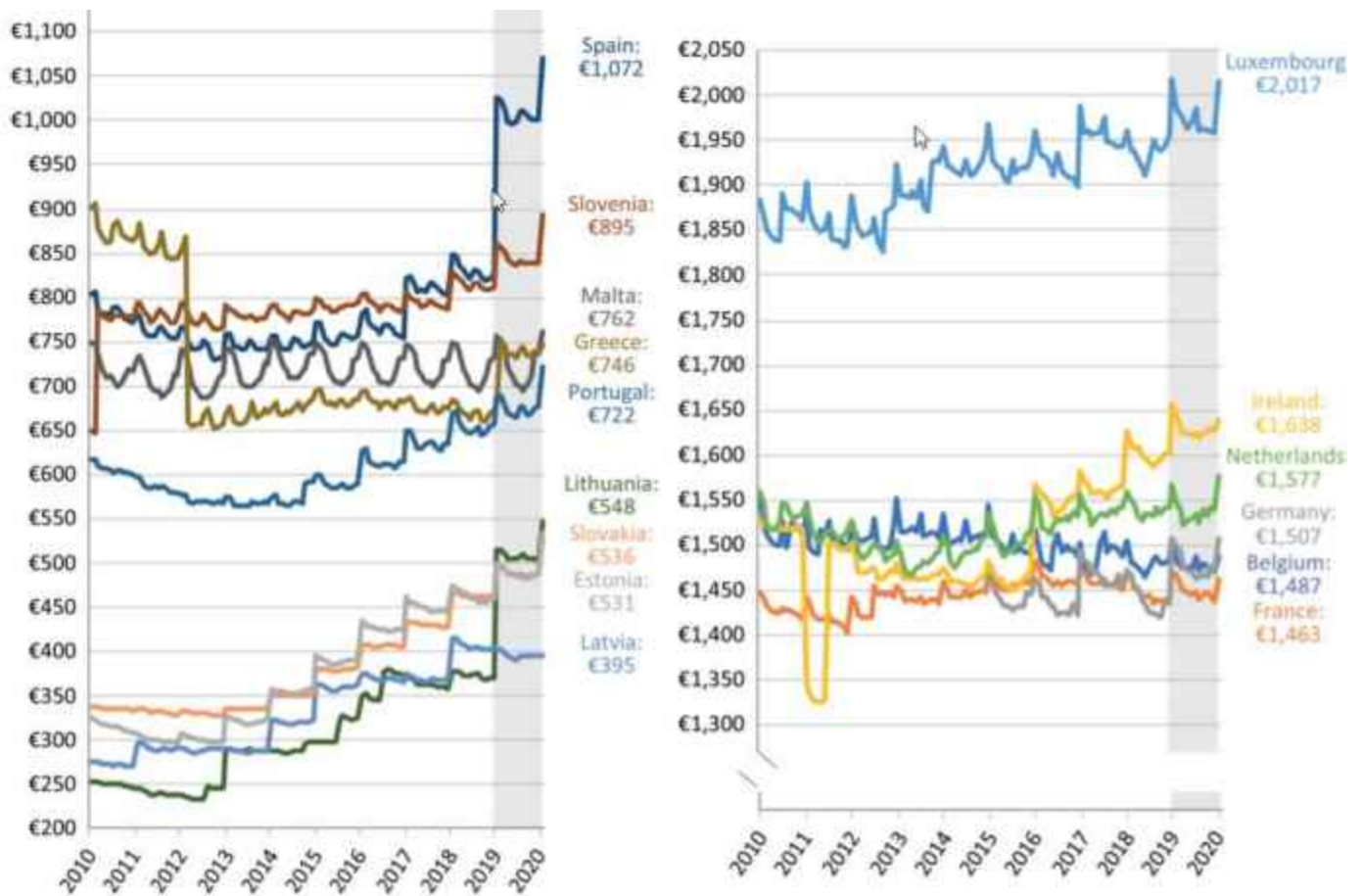
Toegevoegd op 1 oktober 2020:

1 oktober 2020 - Eurofound, een EU-agentschap waarin regeringen, de Europese Commissie en de 'sociale partners' zitting hebben, bracht in juni zijn jaarlijks overzicht van de minimumlonen in Europa uit, [Minimum wages in 2020 - Annual review](#).

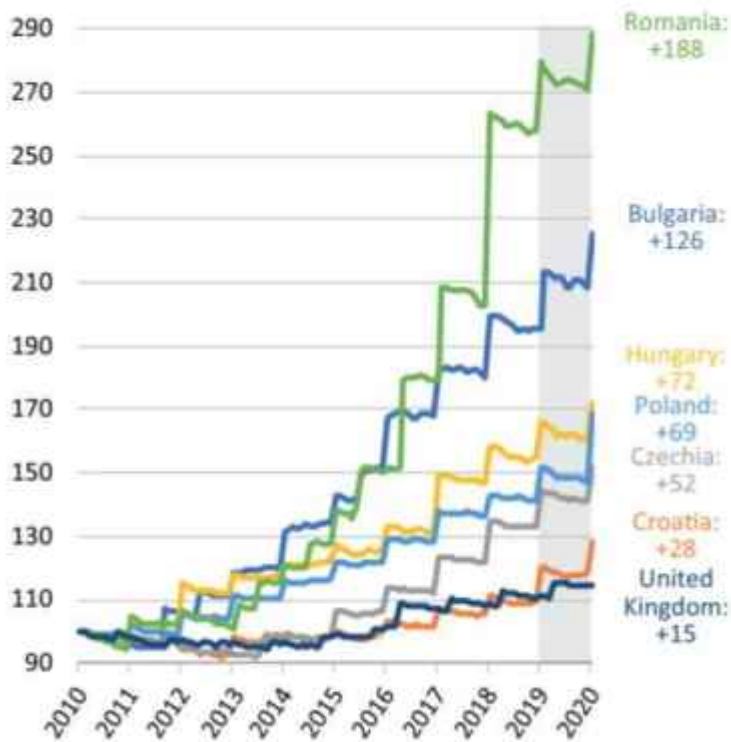
Klikken om down te loaden (PDF, 86 blz.)

We lichten er enkele elementen uit. De onderstaande grafieken geven de evolutie (2010-2020) van het minimumloon weer voor landen van de eurozone in reële prijzen (inflatie-gecorrigeerd, vandaar de fluctuaties die zich ook zonder aanpassing van het nominale minimumloon laten gevoelen). In de linkergrafiek vallen twee 'spectaculaire' evoluties op: in Griekenland viel het minimumloon in 2012 abrupt van ca. 850 € naar 650 €, terwijl dat in Spanje het voorbije jaar van ca. 850 € naar 1050 € steeg. Voor Nederland, België, Duitsland en Frankrijk is er weinig of geen vooruitgang, wat wel het geval was in de Baltische staten en Slowakije.

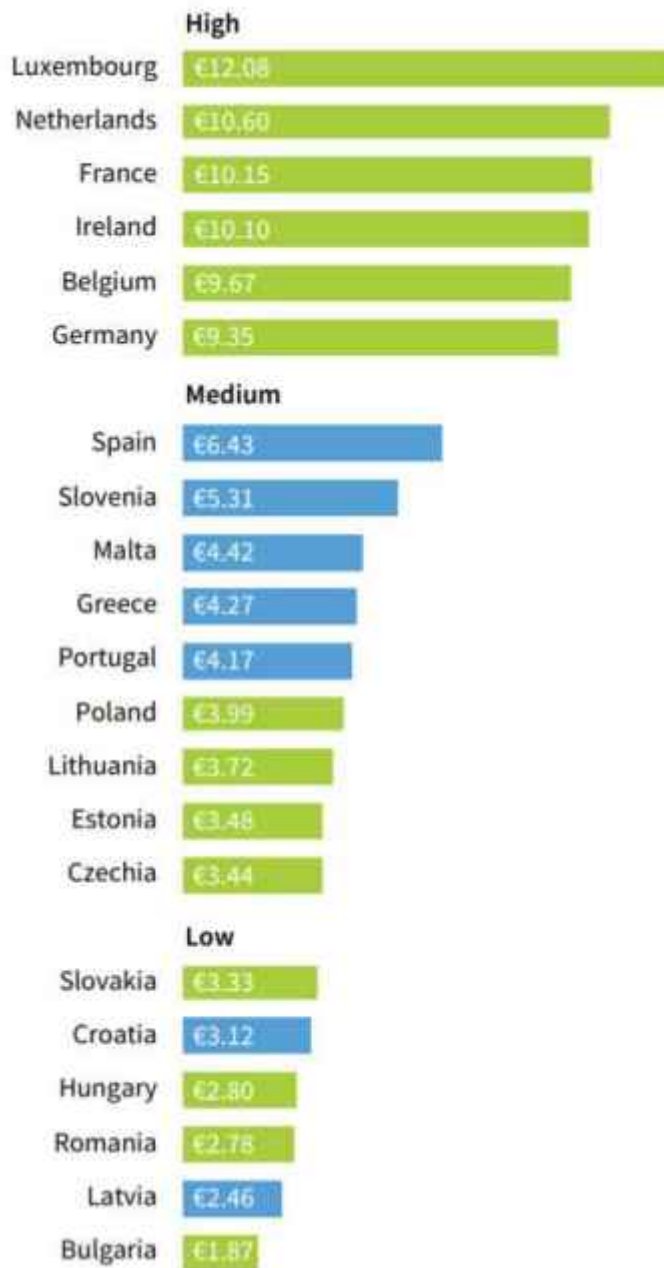

Evolutie van het reëel minimumloon (€) in een aantal eurolanden, prijsniveau van 2015

In de niet-eurolanden van Oost-Europa was er wel een aanzienlijke verbetering, zoals onderstaande grafiek laat zien (in relatieve eenheden waarbij het niveau in 2010 op 100 wordt gesteld).

De opdeling eurolanden - niet eurolanden en de verschillende voorstellingswijze (euro / relatief) maakt het moeilijk zich een beeld te vormen van de algemene loonspanning binnen de EU. Een idee daarvan kan men wel krijgen aan de hand van de volgende grafiek, die het minimum-uurloon geeft (2020) in euro (eventueel omgerekend voor niet-eurolanden) :

Bij de koplopers ligt dit rond 10 €/uur, in Bulgarije daarentegen moet men het met 1,87 € doen.

Over deze spreiding van de lonen in de EU verscheen een ander Eurofound-rapport: [A picture of wage convergence in the EU](#). De beschouwde periode is 1995-2018. Er is in het rapport sprake van 'convergentie', en de verschillen zijn misschien wat geringer geworden, maar dat is vooral door de stagnatie of zelfs de achteruitgang van de lonen in West- en Zuid-Europa en een aanzienlijke groei in Oost-Europa (zie Fig. 2 van het rapport). Het zal wel geen toeval zijn dat Eurofound niet om een vergelijkende grafiek te geven waaruit de absolute loonverschillen tussen al de lidstaten blijken; dit is nochtans de achtergrond van veel wat scheef loopt in de EU, zoals de blijvende misbruiken door detachering, schijnzelfstandigheid en zelfs quasi-slavernij in een segment van de transportsector.

Toegevoegd op 5 oktober 2020: [Over minimumlonen en collectieve arbeidsovereenkomsten](#)

Toegevoegd op 7 oktober 2020: [Genève dwingt per referendum minimumloon af](#)

Toegevoegd op 28 oktober 2020:

De Europese Commissie stelde vandaag een ontwerp van Richtlijn voor i.v.m. “passende minimumlonen in de Europese Unie”. Dit is [de tekst ervan](#) (voorlopig alleen in het Engels), en hier de [verklaringen op de persconferentie](#). De [commentaar van het Europees Vakverbond](#) vindt u hier; vooral de rol van collectieve arbeidsovereenkomsten wordt daarin benadrukt, en het feit dat het niet volstaat een minimumloon te hebben, maar dat dit ook een leefbaar loon moet zijn. Ook de grote Europese kapitalistenvakbond BusinessEurope reageerde al, en het zal waarschijnlijk niet verbazen dat de heren patroons radikaal tegen zijn; ze spreken in [hun verklaring van 28 oktober](#) van een “recept voor een ramp” en “een wettelijk monster”.

Het is te vroeg om hier al veel commentaar op te geven; het ontwerp zal in de komende maanden of zelfs jaren door het Parlement en de Ministerraad besproken en eventueel geamendeerd worden, en beide instellingen moeten het over een gemeenschappelijk standpunt eens geraken, waar dan ook nog de Commissie moet mee instemmen.

Hier nog een [gecommentarieerd verslag \(Euractiv\)](#) van de persconferentie van eurocommissaris Schmit (jobs en sociale rechten). Wordt vervolgd.

Toegevoegd op 17 december 2020: [Brochure over arbeid, \(minimum-\)lonen en vakbondswerk in Europa](#)

Hits: 6666

Dit delen:

[Facebook](#)

[Twitter](#)

Voetnoten

-
1. Zie bv. De Volkskrant, 24 april 2013, [Ook in Europa is landjepik populair](#).
-